

І. М. Гринчишин

Напрями підвищення ефективності використання бюджетних коштів на соціальний захист в Україні: регіональний і локальний виміри

Висвітлено регіональні особливості використання бюджетних коштів на соціальний захист та визначено напрями підвищення ефективності їх використання. У результаті проведеного дослідження виявлено особливості регіональної диференціації як основних отримувачів соціальних допомог, пільг і послуг, так і нерівномірного розподілу використаних бюджетних ресурсів за регіонами, результати якого вказують на необхідність врахування регіональної специфіки при формування та реалізації соціальної політики. Встановлено, що одним з дієвих перспективних напрямів є заміна соціальних пільг більш адресними та соціально справедливими, що відповідатиме цілям соціального захисту – забезпечення матеріальної підтримки соціально незахищених осіб. Обґрунтовано необхідність упровадження проактивних заходів у сфері соціального захисту, спрямованих на реінтеграцію малозабезпечених осіб (отримувачів соціальної допомоги малозабезпеченим) до трудової діяльності, супроводження виплат субсидії з одночасною монетизацією та заходами, спрямованими на посилення економії енергоресурсів. Визначено потребу в нівелюванні розбіжностей завантаження та фінансування закладів надання соціальних послуг з урахуванням територіальних відмінностей контингенту отримувачів соціальних послуг. Виявлено ризики надання соціальних послуг територіальними громадами та визначено напрями підвищення ефективності фінансового забезпечення соціального захисту в умовах реформи адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади.

Ключові слова: соціальний захист, соціальна пільга, соціальна допомога, соціальні послуги, регіон, бюджетні ресурси, фінанси.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зниження рівня соціально-економічного розвитку та дефіциту фінансових ресурсів у країні стає очевидною проблема обмежених можливостей збільшення бюджетного фінансування соціальних видатків. З огляду на це, пріоритетними завданнями уряду у сфері соціального захисту та соціального забезпечення є прийняття зважених рішень не тільки в частині пошуку додаткових фінансових ресурсів для фінансування зазначених видатків, а й у перегляді чинних механізмів їх розподілу на засадах ефективності. Надважливим при цьому є виявлення та уникнення причин, що зумовлюють і поглиблюють проблему бідності населення країни.

В Україні впродовж 2014-2017 рр. спостерігається зміна пріоритетів бюджетної політики в частині збільшення фінансування соціального захисту, що супроводжується зростанням частки вказаних видатків у структурі Зведеного бюджету України. Однак належне фінансування видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення населення на сьогодні ускладнене системними проблемами, що проявляються в недосконалості чинної системи соціального захисту в частині формування та використання фінансових ресурсів; проблемами розподілу повноважень у сфері соціального захисту та їх фінансового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень. Проблема соціального захисту широко представлена в напрацюваннях вітчизняних науковців: Л. В. Баранник, Н. П. Борецької, Н. М. Внукової, М. І. Карліна, М. В. Кравченко, Е. М. Лібанової, З. М. Лободіної, О. В. Макарової, М. І. Мальованого, О. Ф. Новікової, О. М. Пищуліної, У. Я. Садової, В. Б. Тропіної та ін. Але в умовах посилення нерівності соціально-економічного розвитку регіонів, інтенсифікації економічних і соціальних перетворень, а також нагальної необхідності у забезпеченні належного рівня життя усіх прошарків населення України актуалізується потреба в розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності використання

бюджетних коштів на соціальний захист з фокусом на регіональний і локальний рівні публічного управління.

Метою статті є обґрунтування напрямів підвищення ефективності використання бюджетних коштів на соціальний захист, враховуючи регіональні та локальні відмінності.

Основні результати дослідження. В Україні за методологією європейської системи інтегрованої статистики соціального захисту впродовж останніх років загальні видатки на соціальний захист у відсотках до ВВП у 2017 р. склали 18,2%, державні витрати на соціальний захист і соціальне забезпечення у 2017 р. становили 8,8% ВВП [1]. Оцінка абсолютних значень видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення за 2014-2017 рр. засвідчує позитивну динаміку їх зростання (з незначним зменшенням у 2017 р.), що обумовлено як збільшенням розмірів основних соціальних виплат, так і чисельністю їх отримувачів. Збільшення обсягів видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у 2014-2017 рр. супроводжується значним їх зростанням у 2016 р., однак у 2011-2014 рр. відбувалося уповільнення їх темпів приросту (табл. 1).

Таблиця 1

Видатки місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення
в розрізі регіонів України у 2014-2017 рр.

Регіони	Видатки місцевих бюджетів, тис. грн				Темп приросту, у % до попереднього року			Індекс споживчих цін, у % до попереднього року		
	2014	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
АРК	580,561	–	–	–						
Вінницька обл.	2143,2	2836,9	4768,0	6327,7	132,4	168,1	132,7	123,3	138,8	110,0
Волинська обл.	1937,0	2427,5	3356,9	4433,9	125,3	138,3	132,1	125,9	143,3	111,8
Дніпропетровська обл.	3970,0	5383,2	7334,7	10356,5	135,6	136,3	141,2	125,7	142,6	112,7
Донецька обл.	3993,8	3363,4	4871,2	6524,8	84,2	144,8	133,9	122,02	146,9	111,6
Житомирська обл.	1974,5	2690,9	4055,8	5289,2	136,3	150,7	130,4	125,2	143,7	112,6
Закарпатська обл.	2048,3	2443,4	3343,9	3996,8	119,3	136,9	119,5	125,7	144	111,7
Запорізька обл.	2119,8	2758,6	4102,1	5805,8	130,1	148,7	141,5	125,7	142,1	112,3
Івано-Франківська обл.	2279,0	2882,7	4592,9	5888,8	126,5	159,3	128,2	125	143,4	110,9
Київська обл.	2263,0	3278,7	4497,9	6721,0	144,9	137,2	149,4	124,7	144,3	112,2
Кіровоградська обл.	1443,4	1984,8	2938,6	3802,3	137,5	148,1	129,4	124,4	141,3	112,3
Луганська обл.	1667,6	1144,8	2027,6	2650,9	68,7	177,1	130,7	125,22	138,8	110,7
Львівська обл.	3623,5	4700,2	7203,1	9659,0	129,7	153,3	134,1	126,7	145,2	111,9
Миколаївська обл.	1627,3	1982,6	2892,8	3637,9	121,8	145,9	125,8	124,9	143,5	112,2
Одеська обл.	3178,7	3721,8	4746,4	5981,8	117,1	127,5	126,0	127,2	144,6	113,6
Полтавська обл.	1877,1	2831,3	4793,1	6270,6	150,8	169,3	130,8	123,8	145	114,2
Рівненська обл.	2189,8	2691,7	3943,8	5146,0	122,9	146,5	130,5	127	144,9	112,3
Сумська обл.	1486,8	2301,1	3886,5	4760,3	154,8	168,9	122,5	124,7	145,5	114,2
Тернопільська обл.	1596,1	2104,3	3735,2	4592,2	131,8	177,5	122,9	125,4	145,1	111,6
Харківська обл.	3131,0	4188,3	6293,4	8652,6	133,8	150,3	137,5	125,3	144,2	114,1
Херсонська обл.	1454,4	1781,2	2644,6	3449,5	122,5	148,5	130,4	124,1	145,8	112,8
Хмельницька обл.	1875,7	2525,5	3880,8	5483,6	134,6	153,7	141,3	123,7	142,5	111,4
Черкаська обл.	1774,5	2488,2	4021,3	5492,7	140,2	161,6	136,6	124,2	143,8	112,7
Чернівецька обл.	1427,9	1732,9	2554,6	3511,1	121,4	147,4	137,4	123,5	142,0	111,0
Чернігівська обл.	1387,5	1998,1	3037,6	4384,1	144,0	152,0	144,3	126,7	145,6	112,8
м. Київ	2648,4	4187,8	4648,1	7857,6				125,8	138,6	114,0
м. Севастополь	90,5132	–	–	–						
Усього	55789,3	70430,2	104171,0	140676,6	126,2	147,9	135,0	124,9	143,3	112,4

Складено автором за даними [2].

Загалом у регіонах проблема зростання видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення поглибилася з огляду на значне зростання індексу споживчих цін (при цьому ІСЦ у понад половині регіонів був вищим за середній по Україні – 143,3% у 2016 р.), а отже зниження купівельної спроможності населення. При цьому найменш захищені прошарки населення відчують ці проблеми найбільш гостро.

Посилення процесів регіональної диференціації як сукупних видатків місцевих бюджетів на соціальний захист (соціальне забезпечення), так і розмірів зазначених виплат у розрахунку на одного мешканця зумовлюють значні розбіжності в рівнях матеріального забезпечення осіб за територіальною ознакою.

У 2014 р. середній по Україні обсяг видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення в розрахунку на одного мешканця складав 1287,9 грн. Найвищим цей показник був у Рівненській області – 1886 грн, а найнижчим – у Луганській області – 751 грн (не враховуючи тимчасово окупованих АРК і м. Севастополь), при цьому найбільший обсяг фінансових ресурсів у сферу соціального захисту та соціального забезпечення було спрямовано у Донецькій, Дніпропетровській і Львівській областях. У 2017 р. ситуація кардинально змінилася, обсяг видатків на 1 особу зріс до 3802 грн і варіював від 1223 грн у Луганській області до 4501 грн у Черкаській (рис. 1).

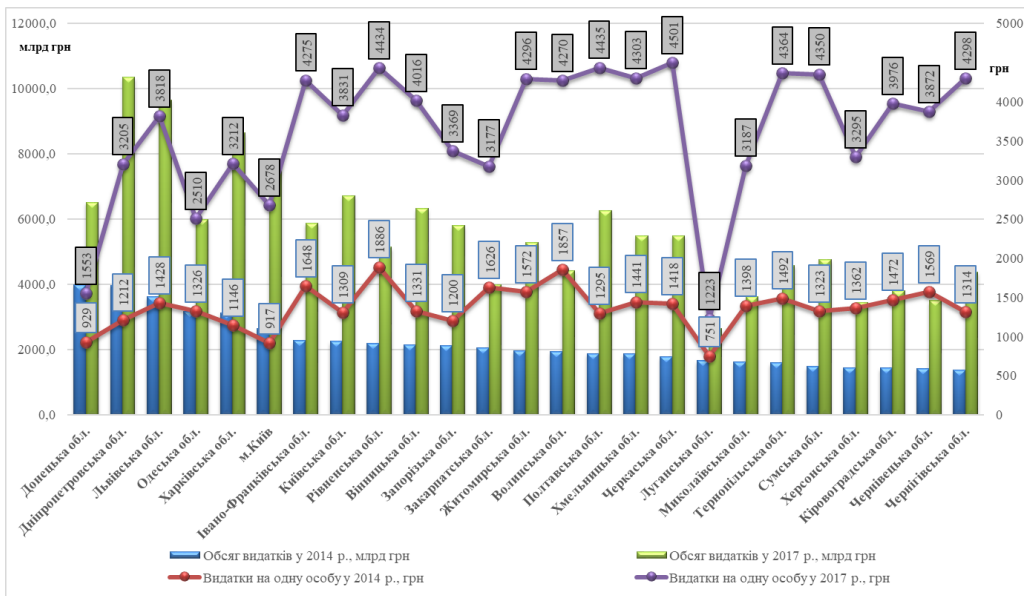

Рис. 1. Розподіл видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення в розрахунку на одного мешканця за регіонами України у 2014 р. та у 2017 р.

Побудовано автором за даними [1; 2].

Концентрація підвищеного розміру виплат на соціальний захист і соціальне забезпечення у регіонах з низьким рівнем соціально-економічного розвитку вказує на проблему надмірної матеріальної залежності їх мешканців від бюджетного забезпечення за умови низької участі вказаних регіонів у формуванні валового національного доходу. Якщо порівняти видатки на соціальний захист за регіонами у співвідношенні до ВРП, то слід вказати, що вирізняється група областей, де обсяг видатків на одного мешканця, а також співвідношення видатків і

ВРП є найвищими, серед них – Рівненська, Волинська, Івано-Франківська та Закарпатська області. Складність перебігу процесів трансформації фінансового забезпечення соціального захисту та соціального забезпечення регіонів зумовлена також особливостями їх соціально-економічного становища, а також соціоментальними, природно-географічними та транспортно-комунікаційними особливостями регіонів України.

Соціальні допомоги в структурі видатків соціального захисту та соціального забезпечення займають найбільшу частку, що обумовлено охопленням значної чисельності отримувачів (малозабезпечені сім'ї та одинокі громадяни, сім'ї з дітьми, інваліди та ін.). Диференціація середніх розмірів соціальних допомог малозабезпеченим сім'ям за регіонами України та зростання частки соціальних допомог у структурі доходів домогосподарств доводить тезу про те, що соціальна допомога починає бути основним джерелом доходу багатьох сімей і не сприяє їх реінтеграції до трудової діяльності.

У розрізі регіонів України у 2014-2017 рр. середні розміри соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям значно диференційовані (рис. 2), при цьому найвищий розмір соціальних допомог у 2014 р. отримували мешканці Рівненської (2536,94 грн), Одеської (2612,86 грн) і Закарпатської (2621,92 грн) областей, а найнижчий – у Миколаївській (1470,61 грн), Сумській (1400,30 грн) областях та м. Київ (1416,13 грн).

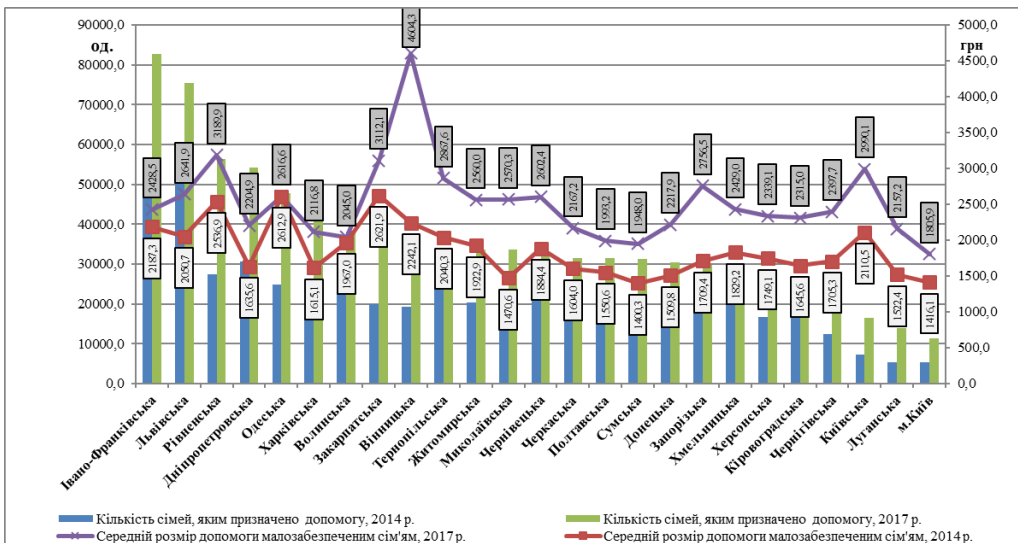

Рис. 2. Чисельність одержувачів і середній розмір допомоги малозабезпеченим сім'ям у розрізі регіонів України в 2014 р. і 2017 р.

Побудовано автором за даними [1; 2].

У 2017 р. найвищий рівень соціальної допомоги малозабезпеченим мешканцям спостерігався у Вінницькій області (4604,3 грн), що відчутно зріс порівняно з 2014 р. (2242,1 грн), а найнижчий, як і у 2014 р., – у Сумській області та м. Київ. За кількістю сімей, що отримали допомогу, з загальної сукупності вирізняються Івано-Франківська та Львівська області, при цьому середній розмір зазначеного виду допомоги був також вищим, ніж загалом по Україні, що значною мірою обумовлюється дією спеціальних законів, що передбачають підвищені розміри багатьох соціальних виплат. Низький розмір окремих соціальних допомог у

розрізі основних видів вказує на низький рівень їх соціальної значимості та декларативний характер.

Значне зростання видатків у соціальний захист упродовж 2014-2017 рр. обумовлене збільшенням видатків на фінансування *субсидій*. Так, видатки на фінансування субсидій зросли у 40 разів! (не враховуючи видатків на фінансування пільг і субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пального побутового палива і скрапленого газу), у регіональному розрізі найбільш відчутне зростання цих видатків спостерігаємо у Чернівецькій області (з 2014 р. по 2017 р. у 200 разів). Варто зауважити, в умовах значних обсягів видатків на фінансування субсидій постає потреба їх монетизації, основна ціль якої є можливість економії енергоресурсів. Проте слід вказати, що такі дії мають супроводжуватись додатковими заходами, спрямованими на підвищення можливостей економії, в іншому випадку монетизація виглядатиме виключно як зміна фінансових потоків від прямого надходження бюджетних ресурсів на рахунки організацій-надавачів послуг (діюча практика) до безпосередньо отримувачів субсидій.

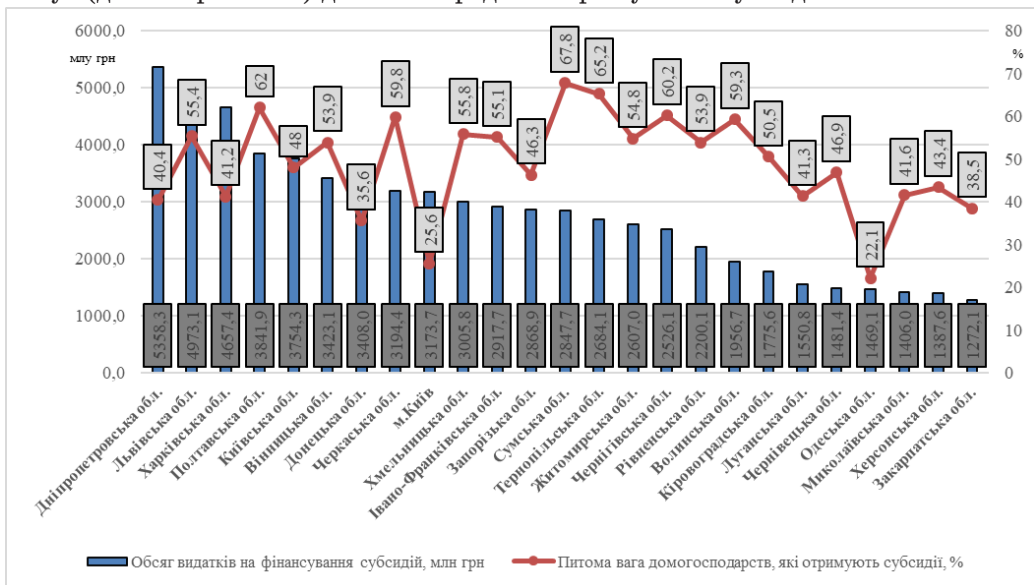

Рис. 3. Обсяг видатків на фінансування субсидій і питома вага домогосподарств, які отримували субсидії у 2017 р.

Побудовано автором за даними [1; 2].

Серед видів і форм соціального захисту (соціального забезпечення), що фінансуються бюджетним коштом, найбільш суперечностей викликають *пільги*. Відсутність уніфікованих підходів до планування, недосконалий механізм призначення та фінансування пільг призводить до розпорошення та неефективного використання фінансових ресурсів, спрямованих у галузь.

Варто зауважити, що можливість реального відображення ситуації щодо фінансування пільг, ускладнена відсутністю достовірної інформації про чисельність пільговиків не тільки в розрізі регіонів, а й загалом по Україні. Автоматизована інформаційна система «Єдиний державний реєстр осіб, які мають право на пільги» (ЄДАРП), створена задля обліку чисельності пільговиків, значною мірою прив'язана до місця реєстрації пільговика, при цьому існує проблема персоніфікації особових рахунків одержувачів пільг, що змінили місце проживання, що поглиблюється відсутністю адекватної оцінки рівня їх матеріальної забезпеченості.

Найявні механізми фінансування пільг у сфері соціального захисту та соціального забезпечення (надання пільг за професійною ознакою або за заслуги перед батьківщиною, а не від рівня малозабезпеченості) зумовлюють негативні тенденції зростання нерівності серед населення, відволікаючи при цьому ресурси, що мають бути спрямовані для матеріального забезпечення соціально незахищених категорій громадян. З огляду на виявлені проблеми, виникає необхідність упорядкування механізму надання та фінансування пільг, насамперед у частині створення повної та достовірної інформаційної бази щодо пільговиків, що є одним із способів уникнення зловживань у частині отримання та, відповідно, поступової заміни пільг як виду соціального захисту та соціального забезпечення адресними соціальними виплатами.

У структурі видатків місцевих бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення кошти на надання соціальних послуг займають незначну частку. При цьому саме соціальні послуги дозволяють вирішити весь спектр питань, пов'язаних з виявленням потреби в такій послугі до організації її надання та фінансування особі, що її потребує. Відсутність проведення належної оцінки потреб у соціальних послугах територіальними центрами, а також фінансова спроможність органів місцевого самоврядування зумовлюють значні розбіжності у рівнях завантаження територіальних центрів особами, що обслуговуються ними, та в рівнях фінансування в розрахунку на одного споживача послуг. Найвищий рівень видатків на фінансування послуг територіальними центрами в розрахунку на одного споживача послуг у 2014 р. був у м. Київ (2955,58 грн) і Донецькій обл. (2330,71 грн), а найнижчий – у Миколаївській (777,73 грн) та Івано-Франківській (816,42 грн) областях, причому розмах варіації становив 2177,85 грн У 2017 р. ситуація майже не змінилася, окрім Івано-Франківської області, яка покращила свої позиції серед інших регіонів. Звернемо увагу і на значну диференціацію рівня завантаження територіальних центрів особами, що ними обслуговуються: від 4740 осіб у Чернівецькій області до 1078 осіб у Вінницькій області у 2014 р. та від 4119 осіб у Чернівецькій області до 1081 осіб у Закарпатській області у 2017 р. (рис. 4).

Негативним моментом надання соціальних послуг є те, що, попри незначне зростання обсягів видатків на фінансування соціальних послуг територіальними центрами соціального обслуговування (16,6%) упродовж 2014-2017 рр., відбулося зниження обслуговуваних осіб майже у всіх областях, лише у м. Київ відбулося зростання як обсягу видатків, так і чисельності обслуговуваних осіб.

Основним результатом реформи місцевого самоврядування та фінансової децентралізації у сфері соціального захисту населення має стати безпосереднє наближення соціальних послуг до мешканців територіальних громад із забезпеченням якості цих послуг. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначено основні повноваження органів місцевого самоврядування базового рівня у сфері соціального захисту, що передбачають:

- 1) надання соціальної допомоги через територіальні центри – власні повноваження;
- 2) надання структурними підрозділами територіальних органів центральних органів виконавчої влади на базовому рівні послуг з соціального захисту населення (виплата пенсій, субсидій, компенсацій, забезпечення надання пільг) – делеговані повноваження [3].

Необхідність забезпечення належного соціального захисту населення територіальних громад потребує визначення фінансових умов функціонування системи соціального захисту на рівні територіальних громад з огляду на

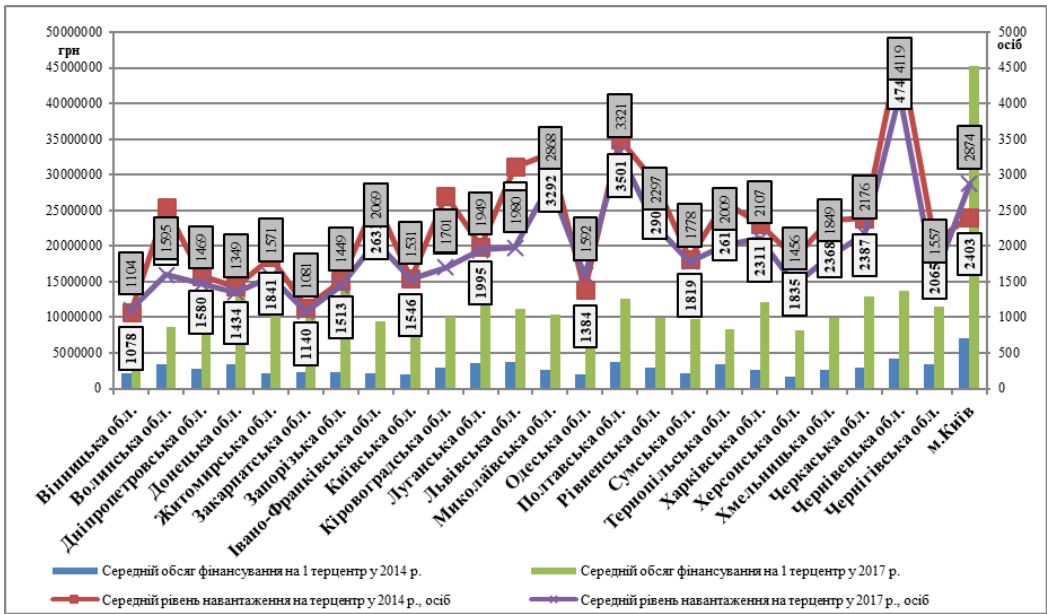

Рис. 4. Обсяг фінансування та рівень завантаження відділень територіальних центрів соціального обслуговування в розрізі регіонів України у 2014 р. та у 2017 р.

Побудовано автором за даними [1; 2].

зміну фінансових відносин між різними рівнями місцевого самоврядування та виникнення окремих ризиків, що супроводжують ці процеси.

Дослідження децентралізованої системи соціального захисту, результати якого вказують на ризиковий характер багатьох процесів і наявність кола невирішених проблем, серед яких: включення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) у процес децентралізації соціального захисту відбулося без усунення системних проблем функціонування цієї сфери; створення установ об'єднаними територіальними громадами, що спеціалізуються на соціальному обслуговуванні та наданні соціальних послуг, відбувається без чіткої аргументації їх територіального розміщення; значна диференціація видатків соціального захисту на базовому рівні вказує на ризик невиконання власних повноважень у сфері соціального захисту та, відповідно, різний рівень забезпечення соціальними послугами; зміна виключно фінансових відносин між різними адміністративно-територіальними рівнями, без відсутності змін у підходах до організації та надання соціальних послуг на засадах субсидіарності, якості та ефективності; відсутність належної мотивації, налагодженого механізму співпраці між ОТГ та установами зайнятості не сприяє зниженню рівня безробіття серед мешканців ОТГ; фрагментарний характер оздоровлення дітей за рахунок фінансових ресурсів ОТГ; недостатній рівень надання адміністративних послуг у сфері соціального захисту; відсутність фінансової підтримки громадських ініціатив у частині надання соціальних послуг на місцевому рівні; незавершеність процесу об'єднання територіальних громад не дозволяє вповні використати надані можливості щодо використання інструменту співробітництва територіальних громад, державно-приватного партнерства [4].

Висновки. Результати проведеного дослідження вказують на необхідність підвищення ефективності фінансового забезпечення соціального захисту в умовах поглиблення фінансової децентралізації. Зауважимо, формуючи загальнодержавні орієнтири соціальної політики у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, слід враховувати регіональні і локальні особливості задля

встановлення рівних можливостей у забезпеченні належного рівня матеріального достатку всіх прошарків населення. Окреслене вимагає комплексу робіт у таких напрямках:

1. Удосконалення нормативно-правового та інформаційного забезпечення соціального захисту на національному, регіональному та місцевому рівнях у частині:

- забезпечення законодавчого підґрунтя участі об'єднаних територіальних громад у виконанні державних програм соціального захисту населення шляхом прийняття змін до Бюджетного кодексу України та профільних законів;
- урегулювання розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади у сфері соціального захисту та соціального забезпечення для належного рівня надання та адміністрування соціальних послуг;
- обґрунтування чіткого алгоритму виконання власних і делегованих повноважень у сфері соціального захисту та соціального забезпечення на рівні об'єднаних територіальних громад через розроблення Дорожньої карти децентралізації у сфері соціального захисту та соціального забезпечення;
- синхронізація єдиних вимог щодо інформаційного забезпечення галузі задля забезпечення прозорості (відкритості) надання соціальних послуг і здійснення соціальних виплат.

2. Трансформація системи соціального захисту в частині організаційного забезпечення та усунення системних проблем її функціонування:

- встановлення єдиних підходів до планування, призначення та фінансування пільг для уникнення неефективного використання фінансових ресурсів шляхом верифікації соціальних виплат та отримувачів пільг та, у перспективі, поступова заміна пільг іншими (більш соціально справедливими) видами соціального захисту, що відповідатиме основній меті соціального захисту – забезпечення матеріальної підтримки соціально незахищених осіб;
- задля зниження диференціації регіонів у частині надання соціальних допомог малозабезпеченим особам пріоритетом є розроблення механізмів посилення їх адресності та проведення широкомасштабної політики реінтеграції вказаних осіб до трудової діяльності, враховуючи регіональну специфіку;
- нівелювання розбіжностей у рівнях завантаження та рівнях фінансування територіальних центрів надання соціальних послуг, враховуючи територіальні відмінності контингенту отримувачів та оцінки потреб у соціальних послугах;
- створення комплексних (єдиних) центрів надання соціальних послуг, враховуючи контингент отримувачів і їх прогнозований обсяг.

3. Забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів територіальних громад у сфері соціального захисту шляхом:

- подальшої зміни підходів, що базуються на фінансуванні мережі установ, до закупівлі та фінансування соціальних послуг через механізм соціального замовлення;
- створенні конкурентних позицій неурядовим організаціям на ринку соціальних послуг і впровадження ефективних механізмів фінансової підтримки громадських ініціатив у частині надання соціальних послуг на місцевому рівні;
- спрямування фінансових ресурсів для забезпечення превентивних механізмів щодо попередження основних ризиків у сфері соціального захисту та усунення проблем бідності населення.

Список використаних джерел

1. Соціальний захист населення України. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 122 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf
2. Офіційні дані про виконання місцевих бюджетів. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. 2018. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.04.2014 р. № 333-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
4. *Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації* / наук. ред. С. Л. Шульц. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2018. 140 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180101.pdf>

References

1. *Sotsial'nyy zakhyst naseleynnya Ukrayiny [Social protection of the population of Ukraine]* (2018). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_szn_2017.pdf [in Ukrainian].
2. Ofitsiyni dani pro vykonannya mistsevykh byudzhetiv [Official data on the implementation of local budgets] (2018). *State Treasury of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.treasury.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Pro skhvalennya Kontseptsiiy reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyyi vladyy v Ukrayini [On approval of the Concept of reforming the local government and territorial organization of power in Ukraine] (2014). Order of Cabinet of Ministers of Ukraine adopted on 2014, Apr 1. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> [in Ukrainian].
4. *Rozvytok sotsial'noyi sfery terytorial'nykh hromad v umovakh administratyvno-finsansovoyi detsentralizatsiyyi [Development of the social sphere of territorial communities in conditions of administrative and financial decentralization]* (2018). Lviv: Institute of Regional Research named after M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine. Retrieved from: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180101.pdf> [in Ukrainian].

Hrynchyshyn I. M. Increasing the efficiency of using budget funds for social protection in Ukraine: regional and local dimensions.

The article highlights strategic guidelines for increasing the efficiency of budget funds use for social protection at the regional and the local levels in Ukraine. Strengthening of the processes of regional differentiation of both the total local spending on social protection (social security) and the size of these payments per capita led to significant differences in the levels of financial security of people on a territorial basis. Given that the issue of proper funding of social protection and social security of the population is both the question of sufficient financial resources allocation to the sector and the mechanisms of allocation, priority measures in the context of reforming of the branch are to identify inefficient local spending and directing released funds for raising material support of people who find themselves in difficult circumstances. On the basis of the research, the author establishes common approaches to planning, allocation and financing incentives to avoid inefficient use of financial resources in terms of verification of benefits and recipients of benefits and, in the long term, a gradual replacement of such type of social protection as benefits with other (more socially fair) ones that would meet the basic purpose of social protection - providing material support to disadvantaged people. For reducing regional differentiation in terms of social assistance to low-income individuals, the priority is to develop mechanisms of targeting enhancement and large-scale policy of reintegration of these people to employment taking into account regional specifics. Leveling of differences in load and funding of bodies providing social services requires assessment of the needs in social services, taking into account regional differences of social services beneficiaries. It is designated that adjustment of the process of decentralization of social protection is to be focused on the delineation of responsibilities of local governments in provision of social services; administration of social services at the local level; transition from funding institutions to funding social services with the use of social order.

Keywords: social protection, social privilege, social assistance, social services, region, budget resources, finances.

Гринчишин Ірина Миколаївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України» (e-mail: i.hrynchyshyn@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0339-9227>).

Hrynchyshyn Iryna Mykolayivna – Ph.D. (Econ.), Senior Researcher of the Department of Regional financial policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 22.11.2018 р.